

تأثیر شنیدن آوای قرآن کریم بر میزان فاکتورهای سیستم ایمنی در انسان

اکبر پزهان^۱، حسن روانسالار^۲، مصطفی عباسی^۳، خدیجه محمدی^۴، جواد مهدوی نسب^۵، محمد حسن رخشانی^۶، جواد حدادنیا^۷، رحیم گل محمدی^۸

^۱ دانشیار فیزیولوژی، گروه فیزیولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار
^۲ مربی و کارشناس ارشد ایمونولوژی، گروه ایمونولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران
^۳ کارشناس پرستاری، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی - دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران
^۴ کارشناس پرستاری، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی - دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران
^۵ کارشناس ارشد معارف اسلامی، دفتر نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری - دانشگاه علوم پزشکی سبزوار - سبزوار، ایران
^۶ استادیار آمار حیاتی، گروه آمار زیستی، دانشکده بهداشت - دانشگاه علوم پزشکی سبزوار - سبزوار، ایران
^۷ دانشیار مهندسی، گروه مهندسی پزشکی، دانشکده پزشکی - دانشگاه علوم پزشکی سبزوار - سبزوار، ایران
^۸ دانشیار آناتومی، گروه آناتومی، دانشکده پزشکی - دانشگاه علوم پزشکی سبزوار - سبزوار، ایران

نشانی نویسنده مسئول: سبزوار، جنب پلیس راه، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، دانشکده پزشکی، صندوق پستی ۳۱۹، دکتر اکبر پزهان
E-mail: a.pejhan@yahoo.com

وصول: ۹۲/۷/۶، اصلاح: ۹۲/۹/۱۵، پذیرش: ۹۲/۱۰/۲۸

چکیده

زمینه و هدف: هدف از مطالعه حاضر بررسی تأثیر شنیدن دو نوع تلاوت قرآن به روش ترتیل یا مجلسی بر مقدار فاکتورهای سیستم ایمنی مثل WBC, C3, C4, IgA, IgM, IgG در انسان بود.

مواد و روش ها: این مطالعه نیمه تجربی روی ۶۰ نفر دانشجوی داوطلب در دانشگاه علوم پزشکی سبزوار انجام گرفت. افراد به طور تصادفی به دو گروه تقسیم شدند. گروه اول به تلاوت نوع ترتیل و گروه دوم به تلاوت نوع مجلسی به مدت ۲۰ دقیقه گوش دادند. خونگیری قبل و بعد از شنیدن قرآن انجام شد. مقدار فاکتورهای IgA, IgM, IgG, C3, C4 به کمک کیت و روش انتشار شعاعی و تعداد گلبول های سفید به کمک دستگاه شمارش گر سلولی اندازه گیری شد. داده های قبل و بعد از شنیدن قرآن به کمک نرم افزار اس.پی.اس نسخه ۱۶ و آزمون های آماری یو من ویتنی و کروسکال والیس و تحلیل کوواریانس آنالیز شد.

یافته ها: شنیدن تلاوت مجلسی باعث افزایش در فاکتورهای C4 ($p=0/004$)، C3 ($p=0/049$) و IgG ($p=0/032$) گردید. اما، بر بقیه فاکتورها تأثیری نداشت. شنیدن تلاوت ترتیل باعث افزایش در IgG ($p=0/008$) و C3 ($p=0/001$) شد. ولی، بر بقیه فاکتورها تأثیری نداشت.

نتیجه گیری: نتایج این مطالعه نشان می دهد که شنیدن هر دو نوع تلاوت قرآن کریم به روش مجلسی یا ترتیل باعث افزایش میزان فاکتورهای سیستم ایمنی و تقویت سیستم ایمنی بدن برای مقابله با شرایط بحرانی و استرسی می شود.

کلید واژه ها: آوای قرآن کریم، ترتیل، مجلسی، فاکتورهای سیستم ایمنی.

مقدمه

بدن برای دفاع از خود در برابر عوامل خارجی از مکانیسم های مختلف استفاده می کند؛ که هر یک به نوعی به خواص و اعمال متفاوت مولکول های آنتی بادی بستگی دارد. تعدّد این مکانیسم ها ناشی از رده های مختلف ایمونوگلوبولین هاست. یکی از اعمال سیستم ایمنی ساختن پروتئین های محلول است؛ که آزادانه در گردش خون وجود دارد و به دلیل توانایی خاص خود، به طور اختصاصی در واکنش های ایمنی و دفاع علیه عوامل خارجی شرکت می کنند. این پروتئین ها آنتی بادی نام دارند؛ که در انسان انواع IgA و IgM ، IgG برای مقابله با عوامل بیگانه از اهمیت بیشتری برخوردار هستند . علاوه بر آن ، سیستم کمپلمان که مجموعه ای از پروتئین های در حال گردش و پروتئین های غشایی است در دفاع علیه میکروب ها اهمیت زیادی دارد. در اثر کاهش مقادیر آنتی بادی ها و اجزای سیستم کمپلمان ، سیستم ایمنی تضعیف شده و بیماری های مختلف مربوط به سیستم ایمنی بروز می کند (۱،۲).

موسیقی درمانی یکی از روش های غیر دارویی است؛ که تأثیر آن بر بسیاری از بیماری های انسان از قبیل اضطراب، درد و همچنین بر سیستم های قلب و گردش خون ، تنفس و ایمنی بدن گزارش شده است(۳،۴،۵،۶). موسیقی دارای آثار آرام بخش است. میزان مصرف داروی لازم برای ایجاد تسکین درد در بیماران را کاهش می دهد . موسیقی آرام بخش ممکن است، باعث رها شدن هورمون هایی همچون آندروفین در مغز شود؛ که اثرات مفید آن را میانجی گری می کند (۷).

یکی از انواع موسیقی ها ، موسیقی ناشی از تلاوت قرآن کریم می باشد؛ که به عنوان یک موسیقی عرفانی دلبپذیر با خواص ویژه، ملودی و ریتم مخصوص به خود از با شکوه ترین ابعاد اعجاز قرآن کریم می باشد (۸). مطالعات قبلی نشان می دهد که گوش دادن به آوای قرآن کریم در درمان بسیاری از بیماری ها از جمله : درمان ناباروری،

کاهش اضطراب قبل از عمل آنژیوگرافی عرق کرونر و کاهش اضطراب قبل از عمل سزارین و همچنین بر سلامت روانی افراد مؤثر است (۹-۱۳). اما، در مورد تأثیر شنیدن این نوای ملکوتی و آسمانی بر فاکتورهای سیستم ایمنی بدن گزارشی منتشر نشده است . با توجه به این که شنیدن قرآن کریم یک روش مطمئن، کم هزینه و بدون عارضه است و این عمل در کشور اسلامی ایران دارای جایگاه ارزشی بالایی است، تصمیم گرفته شد تا تأثیر شنیدن این آوای ملکوتی بر میزان فاکتورهای سیستم ایمنی بدن به دو روش ترتیل و مجلسی مورد بررسی قرار گیرد؛ تا خواص شفا بخش این آوای آسمانی بیشتر آشکار گردد.

مواد و روش ها

این پژوهش نیمه تجربی روی ۶۰ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سبزوار در سال ۱۳۸۹ انجام شد . پس از انجام فراخوان تحقیق، ابتدا از افراد داوطلب خواسته شد؛ تا پرسشنامه مربوط به اطلاعات دموگرافیک و سوابق بیماری را تکمیل نمایند . افرادی که دارای علائم بیماری های عفونی و مشکل شنوایی بودند از مطالعه خارج و بقیه افراد به طور تصادفی به دو گروه تقسیم شدند. گروه اول قرآن را به روش ترتیل و گروه دوم به روش مجلسی گوش دادند. در هر کدام از گروه ها در ابتدا فرد در یک اتاق آرام و ساکت روی صندلی نشسته و هدفون به مدت ۲۰ دقیقه روی گوش او قرار داده می شد، بدون این که هیچ گونه صدایی از آن پخش شود. پس از این ۲۰ دقیقه اولین نمونه خون از دست راست فرد گرفته می شد (نمونه گیری قبل از مداخله)، بعد از ۱۵ دقیقه استراحت مجدداً هدفون روی گوش فرد قرار گرفته و آیات قرآن کریم به مدت ۲۰ دقیقه پخش و در انتها مجدد از دست راست فرد خون گرفته می شد (نمونه گیری پس از مداخله).

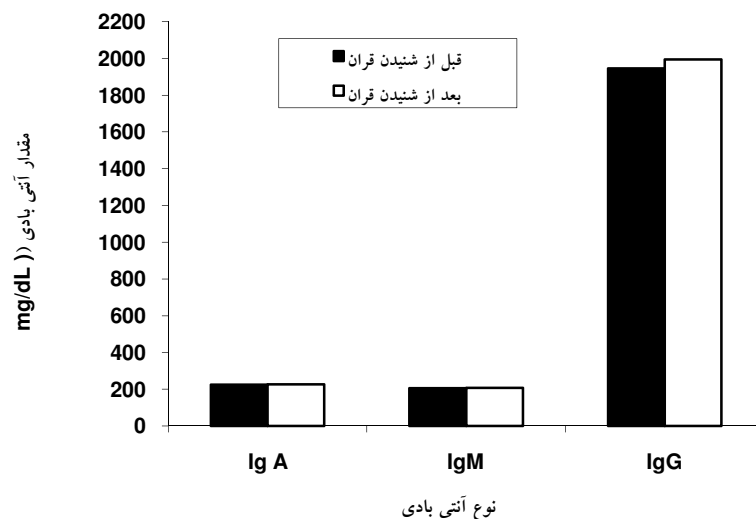
خون های گرفته شده در شیشه های حاوی

معنی دار در نظر گرفته شد. لازم به ذکر است این طرح در کمیته اخلاق پژوهشی دانشگاه مطرح شده و ضمن کسب موافقت آنان حقوق افراد شرکت کننده رعایت شده و هم شرکت کنندگان فرم رضایت نامه آگاهانه را تکمیل و امضاء نمودند.

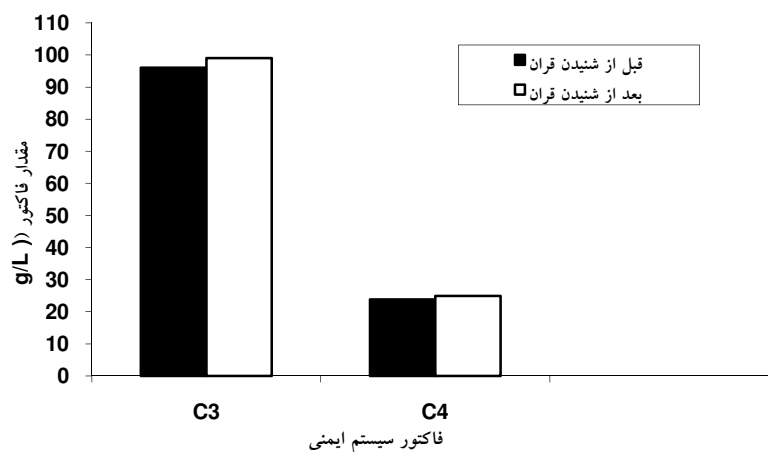
یافته ها

جمعیت مورد مطالعه شامل ۶۰ نفر دانشجوی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار بود؛ که میانگین سنی آنها $21/35 \pm 0/35$ سال بود. ۵۹ نفر از افراد شرکت کننده تا

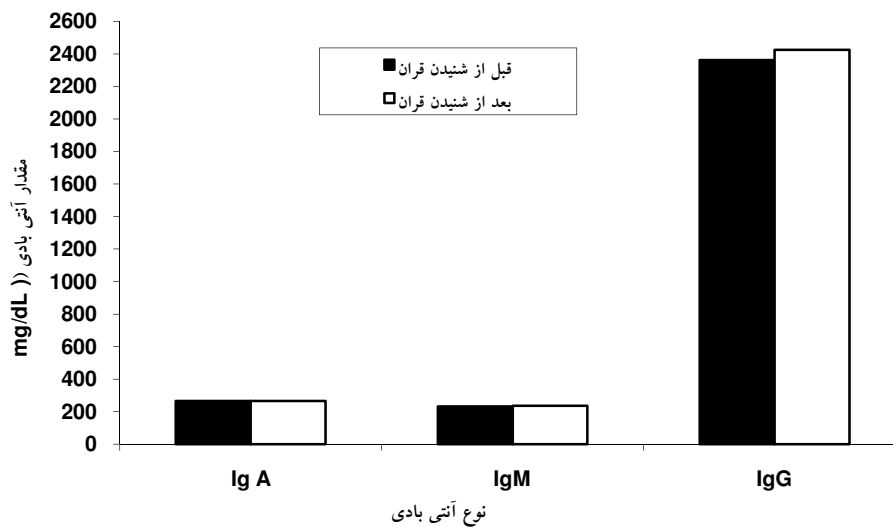
EDTA جمع آوری شده و جهت شمارش گلبول سفید (WBC) به آزمایشگاه منتقل و از دستگاه شمارش گر سلولی استفاده شد. همچنین پس از سانتریفوژ سرم آنها جدا و تا زمان اندازه گیری فاکتورهای سیستم ایمنی فریز می شد. اندازه گیری مقادیر IgA, IgM, IgG و C3 و C4 با استفاده از کیت (شرکت بیوژن، مشهد) و به روش انتشار شعاعی انجام شد. داده های قبل و بعد از استماع آوای قرآن در هر دو گروه به کمک نرم افزار اس.پی.اس.اس نسخه ۱۶ و آزمون های آماری یو من ویتنی و کروسکال وایس و تحلیل کوواریانس آنالیز و مقادیر با $P < 0/05$

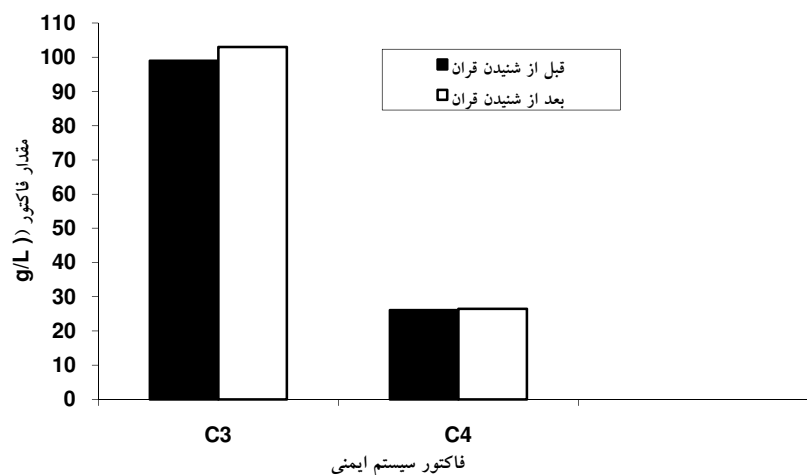
شکل ۱: تأثیر استماع قرآن به روش مجلسی بر میزان آنتی بادی های سیستم ایمنی. مقدار IgG پس از استماع قرآن به طور معنی داری افزایش می یابد ($p=0/032$).

شکل ۲: تأثیر استماع قرآن به روش مجلسی بر فاکتورهای سیستم ایمنی. مقدار C3 ($p=0/049$) و C4 ($p=0/004$) پس از استماع قرآن به طور معنی داری افزایش می یابد.

شکل ۳: تأثیر استماع قرآن به روش ترتیل بر میزان آنتی بادی های سیستم ایمنی. مقدار IgG پس از استماع قرآن به طور معنی داری افزایش می یابد ($p=0.008$).

شکل ۴: تأثیر استماع قرآن به روش ترتیل بر فاکتورهای سیستم ایمنی. مقدار C3 پس از استماع قرآن به طور معنی داری افزایش می یابد. ($p=0.001$)

پایان مطالعه همکاری نمودند. ۲۲ نفر (۳۷/۳ درصد) رشته کاردانی و ۳۷ نفر (۶۲/۷ درصد) رشته کارشناسی بودند. ۳۰ نفر (۵۰/۸ درصد) مرد و ۲۹ نفر (۴۹/۲ درصد) زن بودند. بررسی سابقه گوش دادن به آوای قرآن نشان داد که ۵۴.۲ درصد افراد روزانه کم تر از ۱۰ دقیقه قرآن تلاوت یا به آن گوش می دادند. ۲۵.۴ درصد افراد بین ۱۰ تا ۳۰ دقیقه و ۲۰.۴ درصد افراد ۳۰ تا ۶۰ دقیقه قرآن تلاوت یا به آن گوش می دادند. در گروه مجلسی در اثر استماع آوای قرآن میزان

IgG ($p=0.032$)، C3 ($p=0.049$) و C4 ($p=0.004$) به طور معنی داری افزایش یافت. ولی، میزان IgA ($p=0.756$) و IgM ($p=0.968$) تغییر معنی داری نداشت (شکل های ۱ و ۲). در گروه ترتیل، در اثر استماع آوای قرآن میزان IgG ($p=0.008$) و C3 ($p=0.001$) به طور معنی داری افزایش یافت. ولی، IgA ($p=0.509$)، IgM ($p=0.280$) و C4 ($p=0.768$) تغییر معنی داری نداشت (شکل های ۳ و ۴). در هر دو گروه قرائت مجلسی یا ترتیل تعداد گلبول های سفید تغییر معنی داری نداشت

(به ترتیب $p=0.741$ و $p=0.534$). همچنین نتایج حاصل از این مطالعه نشان داد که جنسیت افراد، ترس از خون گیری، سابقه، مدت زمان گوش دادن یا تلاوت قرآن کریم و میزان فاکتورها در دو گروه تلاوت مجلسی و ترتیل نیز تفاوت معنی داری نداشت.

بحث

نتایج حاصل از این پژوهش نشان می دهد که شنیدن صوت دلنشین قرآن کریم باعث تقویت سیستم ایمنی بدن انسان می شود و میزان فاکتورهای C3, IgG و C4 را افزایش می دهد. این اولین پژوهش است که تأثیر شنیدن آوای قرآن را بر میزان فاکتورهای سیستم ایمنی در انسان بررسی می نماید. همان طور که می دانیم اکثر داروهایی که برای درمان یا کاهش درد استفاده می شود، دارای عوارض جانبی متعدّد بوده و ممکن است خطر اعتیاد یا وابستگی را ایجاد نمایند و از طرف دیگر هزینه زیادی را به فرد تحمیل می نماید. بنابراین، استفاده از راه های ساده، سالم و مقرون به صرفه ضروری به نظر می رسد.

اخیرا پژوهشگران و متخصصان امر بر روش های تسکینی غیر دارویی و غیر تهاجمی در کاهش اضطراب به عنوان راه های برتر تسکین دهنده تأکید نموده اند. که موسیقی درمانی یکی از این روش هاست (۵ و ۱۴) و یکی از دلنشین ترین، جذاب ترین و طبیعی ترین موسیقی ها، موسیقی روح افزای ناشی از تلاوت قرآن کریم می باشد. گرچه قرآن با همگان سروکار دارد و زیبایی آن مختص گروه خاصی نیست؛ اما، آنان که با آن انس بیشتری دارند، لذت بیشتری می برند و در واقع هرکس به فراخور طبع و ذوق خود از آن بهره مند خواهد شد. با توجه به اصل تأثیر موسیقی و مکانیسم آن بر کاهش درد و اضطراب بیماران و از آن جا که امروزه در کشورهای دیگر از انواع موسیقی ها برای این منظور استفاده می شود و با توجه به اصالت موسیقی قرائت قرآن کریم و توجه فراوان عامه

مردم به آن و تقدّسی که در جامعه دارد، پژوهشگران طرح حاضر تصمیم گرفتند؛ تا برای اولین بار در ایران تأثیر آن را بر فاکتورهای سیستم ایمنی بدن بررسی نمایند. تأثیر آوای قرآن کریم در کاهش افسردگی بیماران بستری در بخش های اعصاب و روان (۱۱)، کاهش اضطراب و علائم حیاتی در بیماران قبل از جراحی قلب باز یا آنژیوگرافی و سزارین (۱۰ و ۱۵) و سلامت روان دانشجویان (۱۲) قبلا گزارش شده است. نتایج پژوهش فعلی نیز در همین راستا است و نشان می دهد که استماع آوای قرآن کریم باعث تقویت سیستم ایمنی می شود. مطالعه نیک بخت و همکاران نیز نشان داد که تماشای فیلم های مذهبی و گوش دادن به صدای قرآن پخش شده در این فیلم ها باعث افزایش IgA ترشحی در بزاق دانش آموزان می شود (۱۶). مطالعات انجام شده نشان می دهد که موسیقی باعث افزایش فاکتورهای سیستم ایمنی می شود (۴) و قرآن نیز که موسیقی دلنشین و ریتم زیبا برای مسلمین است؛ اثرات آن خیلی قوی تر از موسیقی عادی است (۱۴). از جمله نکات بسیار مهم که در نتایج مطالعه حاضر دیده می شود این است که هر دو روش شنیدن قرآن کریم (ترتیل یا مجلسی) قادر به تقویت سیستم ایمنی بوده و از نظر این تأثیر مشابه هستند. این نتیجه بیانگر تأثیر شگرف و عمیق آوای قرآن کریم به عنوان یک صوت سازمان یافته و موزون و یک آهنگ دلپذیر دینی و عرفانی است. مطالعات سایر محققین نیز نشان می دهد که گوش دادن به صوت قرآن کریم حتی در مردمی که زبان آنها انگلیسی و غیر عربی بوده است؛ نیز باعث بروز تأثیرات شگفت انگیزی شده است و باعث کاهش مشکلات و بیماری های روانی آنان شده است (۱۷). نکته دیگری که در نتایج این پژوهش مشاهده گردید، این است که هیچ تفاوت معنی داری بین دختران و پسران از نظر تغییرات فاکتورهای سیستم ایمنی با واسطه گوش دادن به آوای قرآن کریم مشاهده نگردید. این موضوع نشان دهنده این است که نفوذ و تأثیر این

سیستم ایمنی بدن انسان می شود و این امر می تواند موجب کاهش اضطراب و افزایش قدرت دفاعی بدن برای مقابله با شرایط استرس زا شود. بنابراین، قرآن درمانی می تواند به عنوان یک روش درمانی مؤثر، مفید، سالم و کم هزینه به مردم سرتاسر دنیا معرفی شود؛ تا همه از این موهبت الهی بهره مند شوند.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از کلیه دانشجویان عزیزی که در این طرح پژوهشی شرکت نمودند کمال تشکر و قدردانی را داریم. از مسئول محترم دفتر نمایندگی نهاد معظم رهبری در دانشگاه علوم پزشکی سبزوار وهمچنین از معاون محترم پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار که با ما همکاری صمیمانه ای داشته اند سپاسگزاریم.

کلام الهی همه افراد را شامل می شود و همه از این دریای عظیم معنویت سیراب می شوند. در انتها نتیجه مطالعات نشان داد که میزان تأثیر گوش دادن به آوای دلنشین قرآن کریم بر سیستم ایمنی بدن بیشتر از تأثیر تلاوت کردن قرآن بوده است؛ که این موضوع نیاز به بررسی و مطالعات بیشتری دارد. مطالعه فعلی دارای محدودیت هایی نیز بود که از آن جمله عدم امکان اندازه گیری تمام فاکتورهای سیستم ایمنی بود. همچنین به نظر می رسد اگر مطالعه در درازمدت انجام می شد تأثیر شنیدن قرآن را بهتر و واضح تر می توانستیم بررسی کنیم.

نتیجه گیری

نتایج حاصل از این مطالعه نشان می دهد که گوش دادن به آوای موزون قرآن کریم باعث تقویت

References

1. Rasti A. Basic immunology for nurses. First ed. Tehran: Jame Negar; 2006. [Persian]
2. Salek-Moghaddam A. Basic immunology and immune deficiency. First ed. Tehran: Ayij; 2006. [Persian]
3. 3-Safavi Naeini SA, Fathol Oloomi MR, Fathi Bafghi A. Effects of music on immune system with measurement of white blood cells. Journal of Army University of Medical Sciences of the I.r.iran (JAUMS). 2006; 4(3): 739-43. [Persian]
4. Salek Moghaddam AR, Arshi S, Ashayeri H, Kamali M, Azadi Gh. Comparison the effects of three type music (Western Classic, Traditional Persian, and Pop) on immune cells patients with Allergic Rhinitis. Journal of Ghom University of Medical Sciences. 2007; 1(1): 55-62. [Persian]
5. Rezaie Abhari F, Parhizkar S, Yaghoobi T. Investigation on the effect of music on the intensity of labour pain. Armaghan Danesh. 2000; 5 (17-18): 36-45. [Persian]
6. Updike P. Music therapy results for ICU patients. Dimens Crit Care Nurs. 1990 ;9(1):39-45.
7. O'Callaghan C, Sexton M, Wheeler G. Music therapy as a non-pharmacological anxiolytic for paediatric radiotherapy patients. Austral. Radiol. 2007; 51(2):159-62.
8. Majidi SA. Reciting the Quran on anxiety in patients before coronary angiography. Gilan Univ Med Sci J. 2004; 13(1):61-7. [Persian]
9. Torkmandi HR. Quran voice has positive effect on infertile couples. Accessed: 9 June 2012. Available from: URL: <http://www.zibaweb.com/namaz.htm> . [Persian]
10. Eldar Abadi E, Saleh Moghaddam AR, Mazloom SR. [Evaluation of the Quran on the vital signs of patients before open heart surgery]. Asrar J. 2003;10(1):52-8 [Persian]
11. Ansari Jaber A, Negahban T, Sayyadi Anar AR, Agha Mohammad Hosayni P. Reciting the Quran on depression in Moradi hospital patients. Kordestan Univ Med Sci J. 2005;10(2):42-8. [persian]
12. Kazemi M, Ansari A, Allah Tavakkoli M, Karimi S. Reciting the Quran on mental health nursing students. Rafsanjan Univ Med Sci J. 2003;3(1):52-7. [Persian]
13. Mirbagher Ajorpaz N, Ranjbar N. The effect of holy quran voice on mother,s anxiety before Caesarean section: A randomized clinical trial . Journal of Qom med uni. 2010; 4(1): 15-9. [Persian]
14. Music therapy with emphasis on the Holy Quran. Available from: URL: <http://www.javanemrooz.com/articles/religion/exegesis/qoran/article-47000.aspx>. Accessed: 9 June 2012. [Persian]
15. Tajvidi M, Mohammadi E, Memarian R. The effect of holy Quran's song on the patient's anxiety before the heart surgery. Daneshvar. 2001;32(8):55-60. [Persian]

16. Nikbakht Nasrabadi A, Sanei A, Sheikh N, Tavvakol M. The effect of watching the religious movies on Ig A level in school children. *Journal of Parastari Pajoohesh*. 2006; 1(1): 13-9. [Persian]
17. Brisali RA. Quran reading, a factor in treatment of psychological disorders. Available from: URL: <http://www.abna.ir/data.asp?id=120356&lang=1>. Accessed: 21 May 2012

Archive of SID

The effects of hearing of holy Quran voice on immune system factors in human

Akbar Pejhan, Ph.D

Faculty of Medicine, Sabzevar University of Medical Sciences, Sabzevar, Iran Physiology Department,

Hassan Ravansalar, MSc

Immunology Department, Faculty of Medicine, Sabzevar University of Medical Sciences, Sabzevar, Iran

Mostafa Abbasi, BSc

Nursing Department, Faculty of Nursing and Midwifery, Sabzevar University of Medical Sciences, Sabzevar, Iran

Khadijeh Mohammadi, BSc

Nursing Department, Faculty of Nursing and Midwifery, Sabzevar University of Medical Sciences, Sabzevar, Iran

Javad Mahdavi Nasab, MSc

Islamic Sciences Department, Sabzevar University of Medical Sciences, Sabzevar, Iran

Mohammad Hassan Rakhshani, Ph.D

Biostatistic Department, Faculty of Health, Sabzevar University of Medical Sciences, Sabzevar, Iran

Javad Haddadnia, Ph.D

Medical Engineering , Faculty of Medicine, Sabzevar University of Medical Sciences, Sabzevar, Iran

Rahim Golmohammadi, Ph.D

Anatomy Department, Faculty of Medicine, Sabzevar University of Medical Sciences, Sabzevar, Iran

Received:28/09/2013, Revised:06/12/2013, Accepted:18/01/2014

Corresponding author:

Sabzevar - Next to police,
Sabzevar University of Medical
Sciences, Faculty of Medicine, PO
Box 319 - Dr. Pejhan
E-mail: a.pejhan@yahoo.com

Abstract

Background: The aim of this study was to investigate the effects of two types of quran voice , Majlisi or Tartil on IgA, IgM, IgG, C3, C4 and White Blood Cell count.

Methods and Materials: this study was conducted on 60 volunteer students in sabzevar university of Medical sciences. Subjects were divided randomly into 2 groups. In the first group, participants heard to Majlisi voice and in the second group, subjects heard to Tartil voice of Quran for 20 minutes. Blood sampling were done before and after Quran hearing. IgA, IgM, IgG, C3 and C4 were measured by SRID and kit method and white blood cell count was done by cell counter. Data were analyzed using SPSS16 software and U Mann – Whitney and Kruskal Wallis tests.

Results: Hearing the Majlisi voice significantly increased the IgG ($p=0.032$), C3 ($p=0.049$) and C4 ($p=0.004$), but it did not change other factors. Hearing the Tartil voice rose significantly gust the IgG ($p=0.008$) and C3 ($p=0.001$).

Conclusion: The results of this study shows that hearing to both types of Quran voice (Majlisi or Tartil) can go up the immune system factors and inhanse this to encountering some stressful and critical situations.

Keywords: Holy Quran Voice, Tartil, Majlisi, Immune System Factors